

УДК 33.336.336.7

DOI:10.32680/2409-9260-2022-1-2-290-291-60-69

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЛІ КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ

Кравець Д.Д., аспірантка кафедри економічного аналізу, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

e-mail: daryakravets777@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3508-7746

***Анотація.** Основною метою статті є аналіз особливостей визначення, формування та руху криптовалюти як частини грошових коштів, що є елементом фінансових активів, визнання її як об'єкта обліку, обґрунтування подальшої облікової оцінки та впливу на результати діяльності. Задля досягнення поставленої мети нами були застосовані такі методи, як спостереження, порівняння, аналогія, групування та класифікація, абстрагування та конкретизація, аналіз та синтез, табличний метод. Інформаційною базою дослідження є наукові напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців і фахівців. Розглянуто сутність криптовалюти, як сучасної форми фінансових активів. Визначено та систематизовано можливості та переваги використання криптовалюти в різних країнах. Проаналізовано можливість віднесення криптовалюти до певного виду активів підприємств відповідно до МСФЗ та П(С)БО. Визначено проблеми обліку криптовалюти.*

***Ключові слова:** фінансовий актив, грошові кошти та їх еквіваленти, форма розрахунку, криптовалюта, цифрові гроші.*

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF THE ROLE OF CRYPTOVALUTE AS AN ELEMENT OF FINANCIAL ASSETS

Kravets Daria, graduate student of the Department of Economic Analysis, Odessa National University of Economics, Odessa, Ukraine

e-mail: daryakravets777@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3508-7746

***Abstract.** The main purpose of the article is to analyze the features of the definition, formation and movement of cryptocurrency as part of cash, which is an element of financial assets, its recognition as an object of accounting, justification for further accounting evaluation and impact on performance. In order to achieve this goal, we used such methods as observation, comparison, analogy, grouping and classification, abstraction and concretization, analysis and synthesis, tabular method. The information base of the research is the scientific achievements of domestic and foreign scientists and specialists. The essence of cryptocurrency as a modern form of financial assets is considered. The possibilities and advantages of using cryptocurrency in different countries are identified and systematized. The possibility of classifying cryptocurrency as a certain type of enterprise assets in accordance with IFRS and UAS is analyzed. Problems of cryptocurrency accounting have been identified. A separate study requires features and trends in the development of cryptocurrency as a modern element of financial assets of the enterprise, which undergo significant changes every year, and which should be subjected to scientific analysis to predict their future dynamics and development. The analysis of this study allowed us to highlight the main provisions regarding the study of the term cryptocurrency as an element of cash and its practical application in the activities of modern enterprises. It is proposed to use account 128 "Cryptoassets" to keep records of cryptocurrency. In order to carry out tax transactions where cryptocurrency is used, it is necessary to recognize cryptocurrencies as a means of payment, but this requires further research. After studying and summarizing the information, we can say that cryptocurrency is an asset of the enterprise and should be reflected in the financial statements; the value of cryptocurrency can be reliably estimated without taking into account its volatility, but using time space to fix its value; cryptocurrency can be exchanged for any asset, for which you can buy goods, work or services. Pay in the Internet environment for the goods; the liquidity of cryptocurrency is as high as that of cash and cash equivalents. But all this is possible with the recognition of cryptocurrency as a means of payment in our state. There is a range of significant aspects that need further research since accounting science and practice are not ready for the challenges of the crypto industry and current legislation is still determined by the method of accounting for cryptocurrencies, instead of digital technologies and virtual markets continue to develop dynamically and be implemented in the practical activities of economic entities. Therefore, it is necessary to continue research and identify the main ways of taxation of cryptocurrency transactions in Ukraine.*

***Keywords:** financial asset, cash and cash equivalents, form of payment, cryptocurrency, digital money.*

JEL Classification: G10, G280.

Постановка проблеми. Сьогоднішні умови розвитку економіки роль фінансових активів на підприємстві дуже висока. Основними елементами фінансових активів є грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість та фінансові інвестиції. Сучасним інструментом фінансових активів є новий елемент, такий як криптовалюта.

Ситуація у реаліях глобального розвитку кібереконіміки та поширення цифрових технологій сприяли створенню нового активу – цифрової картографічної валюти. Криптовалюта відрізняється від електронних грошей насамперед анонімністю користування нею. Цей надсучасний засіб платежу з кожним роком все частіше використовується не лише фізичними, але й юридичними особами в усьому світі. Популяризація криптовалюти як абсолютно нового, інноваційного платіжного інструменту ХХІ ст. актуалізує необхідність дослідження питання розвитку та застосування цього платіжного засобу. Виникає об'єктивна необхідність визначення економічної категорії, до якої слід відносити криптовалюту та відповідно її обліковувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття фінансових активів, їх класифікацію, а також проблеми оцінки та визнання розглядали вітчизняні та зарубіжні вчені: Бланк І. А., Грачова Р. І., Данькевич А. П., Корнеєв В. В., Петруня Н. В., Шелудько В. М. та інші. Дослідження теоретичних аспектів та практики здійснення операцій з новим видом віртуальних закодованих валют (криптовалютою), як елемента фінансових активів розпочалось у ХХІ ст.

Питання сутності та розвитку криптовалют, яку класифікували елементом фінансових активів, їх видів, переваг і недоліків, застосування в якості інвестиційних активів чи платіжних засобів порушують такі науковці, як: Н.В. Архірейська, Я.В. Верещака, А.В. Гончарова, І.Г. Гуль, О.В. Драчов, І.В. Загоровський, А.С. Карнаушенко, С.І. Князев, А.Т. Ковальчук, Я.В. Котляревський, О.В. Кучкова, А.А. Макурін, В.О. Мандрик, А.О. Миргородська, Т.В. Момонт, К.П. Штепенко та інші.

Однак проблематика дослідження розвитку криптовалют та визначення її ролі у цифровій економіці залишається недостатньо вивченою вітчизняними вченими, що й зумовлює актуальність подальших наукових пошуків. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Криптовалюти, незважаючи на свою популярність лише у вузькому колі, все більше набувають ваги в економічному середовищі, стають одним з головних активів майбутнього та привабливим об'єктом інвестицій. Беручи до уваги популяризацію криптовалюти у світі як абсолютно нового, інноваційного платіжного інструменту ХХІ ст. та активне використання Bitcoin та інших видів криптовалют, питання розвитку та застосування цього платіжного засобу в Україні та світі потребують подальших досліджень.

Відсутність в багатьох країнах, в тому числі Україні, чіткого визначення криптовалюти, а також законодавчої бази створює певну небезпеку та ризики.

Мета дослідження. Основною метою даного дослідження є визначення теоретичного та практичного аспекту ролі криптовалюти як елемента сучасної форми фінансових активів.

Основний матеріал. Фінансові активи – це основний ліквідний елемент діяльності кожного підприємства, який включає в себе грошові кошти, дебіторську заборгованість та фінансові інвестиції. Розвиток економіки спонукає підприємства до створення нових форм ведення своєї економічної діяльності, в тому числі, розробку та модернізування різних форм розрахунків. Тому, ми вважаємо необхідним проаналізувати розвиток такого елемента грошових коштів, як криптовалюта, що є частиною фінансових активів [1, с. 64-65].

В процесі розвитку світових економічних взаємин процес еволюціонування зазнали практично всі фінансові інструменти. Спочатку існував лише простий обмін товарів. Потім з'явився універсальний загальний еквівалент цінностей – гроші з різних металів. Далі пішли паперові гроші, еквіваленти грошових коштів, електронні гроші, тощо.

Аналогічно зміни відбувалися і в системі розрахунків. Грошові розрахунки поступово ускладнювалися і підбудовувалися під потреби і можливості учасників бізнес-операцій. Вексельна форма розрахунків, чеки, акредитиви, лізинг, овердрафт, консигнація, тощо – усі ці варіанти дозволили більш гнучко підходити до здійснення розрахункових операцій, в яких максимально враховувалися інтереси всіх зацікавлених сторін.

Фінансові інструменти, форми розрахунків, економічна доцільність, можливість підтвердити платоспроможність національних валют, заснована з глобальних політичних складових, формували відповідну парадигму, яка ставала домінуючою на світовому фінансовому ринку в той чи інший історичний момент. Тільки за останні сто років світова фінансова система пройшла етапи золотого стандарту, домінування англійського фунта, потім американського долара, формування Бреттон-Вудської, а після і Ямайської валютних систем [1, с. 66-74].

Але швидкий розвиток інформаційних технологій і переклад більшості економічних взаєморозрахунків в електронний (Віртуальний) формат, вимагає від фінансового ринку

перегляду діючих базових постулатів і формування принципово нового мейнстріму в системі розрахункових операцій.

Одним з найбільш цікавих напрямків формування нової фінансової системи, а на нашу думку і найбільш прогресивною і перспективною з точки зору прискорення і підвищення надійності здійснюваних транзакцій, є децентралізація емісії грошей, за допомогою випуску (генерації) криптовалюта.

Аналогові документи повсюдно перетворюються в цифровий (бездокументарний) формат, а торговельні зали спеціалізованих магазинів і супермаркети замінюються Інтернет-магазинами. Технічні характеристики сучасних гаджетів дозволяють здійснювати покупки або замовляти послуги взагалі не виходячи з дому. Багато активні користувачі Інтернету для здійснення розрахункових операцій у мережі відкривають електронні гаманці. На даний момент обсяги Інтернет-ринку досягли колосальних розмірів і динаміка даного сегмента економіки зростає з геометричною прогресією.

Термін «криптовалюта» уперше почали використовувати при появі платіжної системи «Bitcoin», розробленої японцем Сатосі Накамото, і розуміють як різновид цифрових грошей, в основі якої лежить технологія криптографії, тобто шифрування даних. Вона не має фізичної форми, а існує тільки в електронному форматі. Через те, що дане поняття є відносно новим у науковій літературі, на сьогодні не існує єдиного прийнятого підходу до його визначення. Також не існує виразних критеріїв віднесення цих новітніх платіжних продуктів до грошей. У міжнародній практиці використовують доволі різноманітні визначення криптовалюти, зокрема її розглядають як приватні гроші, грошовий сурогат, електронну послугу, віртуальний товар, електронну інформацію, нематеріальну цінність, віртуальну валюту тощо [2, с. 71-81].

Існує чимало різноманітних визначень поняття криптовалюти, основні з яких згруповані в табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення категорії «криптовалюта»

Автор, джерело	Визначення
Investopedia, L.C. [3]	Криптовалюта – цифрова або віртуальна валюта, яка використовує криптографію для забезпечення безпеки (через це її важко підробити). Визначальною рисою криптовалюти є те, що вона не випускається жодним центральним органом, і теоретично це надає їй імунітет від урядового втручання або маніпуляцій
Гончарова А.В. [4, с. 40]	Криптовалюта – це цифрова (віртуальна) валюта, з одиницею «coin» (монета), яка емітується в мережі за певними принципами криптографії для забезпечення операцій та контролю створення нових монет
Драчов О.В. [5, с. 49]	Криптовалюта є програмним кодом, облік і функціонування засновані на шифруванні та застосуванні різних криптографічних методів захисту
Москальов А.А., Попова Е.М. [6, с. 681]	Криптовалюта – «crypto currency» (англ. віртуальна валюта) захищена криптографією, швидка і надійна система платежів та грошових переказів, заснована на новітніх технологіях і не підконтрольна жодному уряду
Павлова К.І. [7, с. 230]	Криптовалюта є цифровими грошима, що емітуються з використанням розподілених мереж і публічно доступних журналів реєстрації угод, що унеможливує втручання органів державної влади та централізоване їх регулювання
Танклевська Н.С., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. [8, с. 134]	Криптовалюта – це універсальна, віртуальна, децентралізована та конвертована цифрова грошова одиниця, якою можна здійснювати розрахунки за реальні товари, роботи, послуги, а також яка захищена криптографічним кодом, емісією якої може займатися кожен бажаючий, зберігаючи свою анонімність

<p>Устенко С.В. [9, с. 231]</p>	<p>Криптовалюта – вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як Proof-ofwork та/або Proof-of-stake</p>
-------------------------------------	--

Джерело: складено автором за даними [3-9]

Сьогодні операції з криптовалютою, зокрема з біткоїном як найпоширенішим його різновидом, привертають увагу багатьох жителів планети, причому не лише професіоналів, а й звичайних громадян. Одні хочуть заробити та активно цим займаються, інші намагаються зрозуміти, що це таке і в чому його секрет.

Для забезпечення швидких і ефективних розрахунків, здійснюваних в мережі, а також для підвищення безпеки здійснюваних транзакцій, в 2009 році був запущений протокол системи, в якій в якості платіжний засіб виступила віртуальна Інтернет-валюта біткоїни (bitcoin). Дана електронна валюта, створена невідомим фахівцем (або групою фахівців) під псевдонімом Сатоши Накомото, призначалася спочатку для прискорення і спрощення розрахунків між програмістами.

Але в подальшому, особливо після кіпрського фінансової кризи, обороти біткоїни отримали глобальний розвиток і в сучасних умовах створені нові криптовалюта разом з біткоїни багато хто розглядає як реальну, альтернативну долару США, світову валюту [10, с. 90-100].

Далі, як і валютні ринки – ринок криптовалюта став здійснювати спекулятивні операції і використовувати електронні монети як предмет торгу.

Зупинимось на важливому аспекті функціонування криптовалют – його державне регулювання. З позиції регулювання умовно виділяють три групи держав: держави, у яких криптовалюти мають офіційний статус (товару, фінансового активу, платіжного засобу та іншого інструменту); країни, які не регулюють криптовалюти, але й не карають їх користувачів; операції з криптовалютами заборонені лише на рівні держави.

До першої групи держав належать близько сорока країн, серед яких Австралія, Аргентина, Великобританія, Німеччина, Данія, Канада, США, Саудівська Аравія, Сінгапур, Франція, Швейцарія, Швеція, Південна Корея, Японія та ін.

Так, Аргентина – одна з провідних країн щодо використання криптовалют. Департамент UIF у липні 2014 р. дозволив усім фінансовим інститутам проводити операції з біткоїнами та іншими віртуальними валютами та зобов'язав їх інформувати про проведені операції з криптовалютами.

У США правове регулювання криптовалюти обмежене. У 2014 р. Internal Revenue Service (Служба внутрішніх доходів країни) позначила, що віртуальна валюта сприймається як майно з метою оподаткування. Проте операції з випуску криптовалют окремих випадках розглядаються як розміщення цінних паперів, й у разі застосовуються самі вимоги до криптовалютам, як і до традиційним цінних паперів.

У Швейцарії криптовалюта розглядається як активи, так і операції з ними не вимагають спеціальних дозволів, але купівля та продаж криптовалют на комерційній основі та діючих торгових майданчиках підлягає ліцензуванню.

Швейцарська служба з нагляду за фінансовими ринками (FINMA – The Swiss Financial Market Supervisory Authority) класифікує токени на три типи: як платежу, як актив і як вигода [11].

У Японії з квітня 2017 р. криптовалюта визнана законним засобом платежу.

У Сінгапурі криптовалюта сприймається як актив, а чи не засіб платежу. Валютне управління Сінгапуру - Monetary Authority of Singapore (MAS) випустило ряд документів, що регулюють громадське розміщення цифрових активів (токенів) та торгівлю ними.

Наприкінці січня 2018 р. Комісія з фінансових послуг Південної Кореї (FSC – Financial Services Commission) запровадила повну заборону анонімної торгівлі електронними валютами з метою попередження громадськості про потенційні ризики. Зокрема, трейдерам, які працюють з криптовалютою, рекомендовано використовувати свої реальні дані та банківські рахунки [12].

Венесуела стала першою країною, яка запустила 20 лютого 2018 р. у продаж свою криптовалюта – петро, забезпечену власними резервами і природними багатствами, причому загальний випуск запланований обсягом 100 млн одиниць петро. Цей крок був

зроблений багато в чому з надією на потенційні зарубіжні інвестиції – необхідне джерело фінансування для національної економіки. Від інших відомих різновидів криптовалют її відрізняє забезпечення реальним активом у вигляді 5 млрд барелів нафти.

Європейське управління з нагляду за ринком цінних паперів (ESMA – European Securities and Markets Authority) спільно з Європейським банківським управлінням (ЕВА – European Banking Authority) та Європейським страховим та пенсійним управлінням (ЕІОРА – European Insurance and Occupational Pensions Authority) у лютому 2018 р. попередили громадськість про високі ризики при інвестуванні в криптовалюту [12].

Фінансові регулятори не можуть гарантувати вартість криптовалюти, а інвестори, вкладаючи в криптовалюту, піддають вкладені кошти відповідним ризикам.

До другої групи країн, зазначених вище, належить Російська федерація. Щодо регулювання криптовалют, то в країні поки що немає законодавчої визначеності, хоча в цій галузі останні два роки робляться певні зусилля з боку владних структур. Так, наприкінці січня 2018 р. Мінфін РФ підготував свій законопроект «Про цифрові фінансові активи», де передбачає проводити продаж криптовалюту на організованих торгах. Так, в офшорних зонах планується, що діятимуть обмінники та оператори по купівлі-продажу цифрових грошей.

Щодо визначення криптовалют передбачається, що це буде цифровий товар, який вироблятиметься у межах майнінгу і може бути засобом накопичення. В умовах відсутності в даний час регулюючих норм та гарантій захисту покупців криптовалюти зберігається ризик появи на ринку несумлінних гравців.

Китай також належить до другої групи країн. Народний банк КНР підготував пакет обмежувальних заходів проти первинного розміщення криптовалют та торгівлі ними в країні та за її межами. Ці заходи, по суті, – реакція регулюючих органів на протиправні дії криптовалютою після заборони їхнього обороту на національному ринку. Так, у 2017 р. заборонено первинне розміщення криптовалют, закриті торгові майданчики, обмежений майнінг біткоіну. У цих умовах китайські майнери поспішили перевести операції за кордон.

У Таїланді криптовалюти не визнаються законним платіжним засобом, доки не прийнято закон, що їх регулює. Тому Центральний банк рекомендував банкам та фінансовим інститутам утриматися від операцій з криптовалютою у частині торгівлі та інвестицій. Але ці рекомендації не розповсюджуються на онлайн-біржі.

До третьої групи країн, де операції з криптовалютою заборонені, відносяться В'єтнам, Індонезія, Ліван, Непал, Пакистан та ін [12].

Очевидно, що поки що криптовалюта не визнана державою, є сумніви в тому, що вона матиме повну довіру. У перспективі криптовалюти безперечно регулюватимуться на міжнародному рівні, причому акцент буде зроблено на запобіганні використанню цифрових активів для відмивання грошей та незаконних фінансових операцій.

Розглядаючи питання криптовалютних відносин, слід зазначити, що станом на початок 2020 року існує 941 вид криптовалют. Найбільш поширеними серед них є Bitcoin, Ethereum, OKB, Bitcoin Cash, Bitcoin SV, Litecoin, EOS, XRP, Ethereum Classic, Binance Coin – їм належить 80% сумарної капіталізації (табл. 2).

Таблиця 2

Ціна та капіталізація найбільш популярних крипто валют світу станом на березень 2020 року

Найменування криптовалюти	Ціна в дол. США	Ціна, BTC	Капіталізація, дол. США
1	2	3	4
Bitcoin	5252,11	1	95,962,207,943
Ethereum	122,62	0,023	13,500,728,510
Bitcoin Cash	169,59	0,032	3,106,625,144
Bitcoin SV	117,06	0,022	2,144,071,650
Litecoin	35,3	0,0067	2,279,711,548
EOS	2	0,00038	2,034,751,631
XRP	0,15	0,000028	6,552,019,775
Ethereum Classic	4,66	0,00089	541,688,796

Binance Coin	10,3	0,002	1,601,611,815
ChainLink	2,11	0,0004	739,468,366

Джерело: складено автором за даними [13]

На початку вересня 2021 року парламент ухвалив закон про легалізацію та регулювання біткоїну, що стало першим кроком в амбітній кампанії, спрямованій на те, щоб зробити квітучу в країні торгівлю криптовалютами основною і провести ребрендинг усєї країни. Центри майнінгу даних покликані зміцнити рішення компанії відкрити свою справу в Україні, оскільки збирання криптовалюти – це енергоємний бізнес, а майнінг криптовалют споживає астрономічну кількість енергії. Це відбувається тому, що цифрова валюта видобувається, створюється та торгується за допомогою масивних та дуже складних цифрових томів, відомих як блокчейн. До цих блокчейн може підключатися практично необмежену кількість потужних комп'ютерів.

Після набуття чинності закон застосовуватиметься до правовідносин, що виникають у зв'язку із обігом віртуальних активів в Україні. Він визначатиме права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів, принципи державної політики у сфері обігу віртуальних активів.

Що стосується застосування цифрових активів Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), то при певній кореляції ознак криптовалюта їх можна розглянути з наступних позицій.

1. **Грошові кошти (МСФЗ (IAS) 7 «Звіт про рух грошових коштів», МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти»)**, включають грошові кошти в касі та депозити до запитання.

Еквіваленти грошових коштів є короткострокові високоліквідні інвестиції, легко оборотні в відомі суми грошових коштів і схильні до незначного ризику зміни вартості. Цифрові гроші явно не підпадають під названі категорії, з огляду на, як мінімум, своєю високою волатильністю і нефізичної форми. Але якщо звернутися до пункту AG3 МСФЗ (IAS) 32, в якому дана додаткова інформація: «Валюта (грошові кошти) є фінансовим активом, оскільки вона являє (представляють) собою засіб обміну», то як особливий вид валюти, криптовалюта, на мій погляд, можна віднести до такого своєрідного засобу обміну [14].

2. **Негрошові фінансові активи (МСФЗ (IAS) 32 «Фінансові інструменти: подання, МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти»)**. Стандарт слід застосовувати до тих контрактів на придбання або продаж нефінансового об'єкту, які можуть бути врегульовані на нетто-основі грошовими коштами або іншим фінансовим інструментом або шляхом обміну фінансовими інструментами, як якщо б ці контракти є фінансовими інструментами, за винятком договорів, які були укладені та продовжують утримуватися в цілях отримання або поставки будь-якого нефінансового об'єкту відповідно до очікуваної організації в закупівлях, продажах або використанні [14].

Безпосередньо застосувати в даний час даний стандарт не представляється можливим, тому що власники криптовалюта не володіють подібними договірними правами.

Однак, можна поміркувати про укладення з допомогою криптовалюта форвардних контрактів за аналогією з тими, які зараз укладаються з банками для страхування валютних ризиків, чи інших контрактів на зразок деривативу.

1. **Нематеріальні активи МСФЗ (IAS) 38 «Нематеріальні активи».**

Криптовалюта – нематеріальний актив, оскільки: відповідно до наведених визначень, вона не є грошми (монетарним активом); не відповідає визначенню немонетарного активу.

Криптовалюта може бути ідентифікована, оскільки: її можна продати, передати чи обміняти; фактично функціонує на основі домовленості учасників криптосистеми діяти відповідно до встановлених розробниками правил; крипто валюта не має фізичного вираження [14].

Суб'єкт господарювання повинен оцінити термін корисного використання криптовалюти як обмежений чи невизначений. Невизначений строк корисного використання не обмежує період, протяго якого актив зможе генерувати чисті грошові надходження для суб'єкта господарювання. Беручи до уваги характеристику криптовалюти, то їх слід вважати активами, що мають невизначений термін експлуатації. Нематеріальний актив з невизначеним строком корисного використання не амортизується, але повинен щорічно перевірятися на предмет зменшення корисності.

З одного боку, криптовалюта відповідає даним стандартом, проте потрібно мати на увазі, що у неї повинна бути точна первісна вартість, а для цього необхідний стабільний ринок

криптовалюта.

На сьогоднішній день в Україні ведеться багато розмов про використання криптовалюта, однак, на законодавчому рівні оборот і використання криптовалюта не закріплені. НБУ на своєму сайті розповів, що в даний час так звана криптовалюта Bitcoin не має правового статусу в нашій державі.

Визначення такого статусу в Україні ускладнюється відсутністю консолідованого підходу до класифікації Bitcoin і регулювання операцій з ним в світі.

Що стосується використання криптовалюти в господарській діяльності юридичних осіб, то можна відзначити випадок такого використання – це внесення криптовалюта в статутний капітал підприємства.

Для обліку криптоактивів рекомендовано введення окремого субрахунку 128 «Криптоактив» до синтетичного рахунку 12, що не суперечить існуючому Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій [15]. Запропонована кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку криптоактивів (табл. 3).

Таблиця 3

Типові проводки з бухгалтерського обліку криптоактивів

№	Зміст	Дебет	Кредит
1.	Видобуток крипто активу	154	117,66,65
2.	Купівля криптоактиву за грошові кошти	154	631
	Оприбуткування криптоактиву	128	154
	Перераховано кошти за крипто актив	«Криптоактив» 631	301
3.	Придбання віртуальної валюти на криптобіржі	154	68
	Оприбуткування криптоактиву	128	154
	Перераховано коштів за криптоактив	«Криптоактив» 68	311
4.	Втрата криптоактивів у результаті хакерської атаки	97	128 «Криптоактив»
5.	Придбання товарів у постачальника	28	631
	Розрахунок криптоактивами за отримані товари	631	128 «Криптоактив»

Джерело: власна розробка автора за даними плану рахунків [15]

В Україні 25 вересня 2017 вперше в світі відбулася електронна трансатлантична угода з обміну нерухомості на криптовалюта. Підприємець Марк Гінзбург (живе в Нью-Йорку) фактично обміняв свою київську квартиру на криптовалюта Ethereum. У серпні цього ж року одне з київських кафе почало приймати оплату в біткоіни. На початку вересня 2017 відома юридична фірма Льяшев і Партнери заявила, що її послуги можна сплатити криптовалюта.

Слід зазначити, що попри всю слабкість в цілому економіки України і недорозвиненості фондового ринку, щодо ІТ-технологій та сфери обігу криптовалюта наша країна є одним з домінуючих положень в світі. З цього приводу директор з комунікацій R Street Institute і політичний аналітик Бен Карнс в матеріалі, опублікованому в журналі Forbes вказував, що «Україна прийняла біткоіни з розпростертими обіймами, коли багато громадян стали використовувати цю валюту для захисту від шаленої інфляції і нестабільності гривні, яка в результаті затяжної кризи втратила 80% вартості.

На початку вересня 2020 року Міністерство цифрової трансформації України повідомило про лідерство країни щодо використання криптовалют, а також її входження до трійки держав за розміром спільноти блокчейн-розробників. У своїй заяві відомство послалося

на дані аналітичної компанії The Chainalysis, що спеціалізується на дослідженнях у галузі блокчейну.

Для розрахунку індексу застосування криптоактивів населенням аналітики The Chainalysis використовували критерії: вартість пересилаються криптоактивів для душу населення; залишки криптоактивів на адресах (гаманцях) за інтернет-користувачами (Україна); P2P обсяг транзакцій, розрахований за паритетом купівельної спроможності; обсяг роздрібних транзакцій (до \$10 000), розрахований за паритетом купівельної спроможності.

У середині травня 2021 року Міністерство цифрової трансформації України повідомило про створення дорожньої карти для розвитку цифрових активів у країні. Документ став результатом спільної роботи міністерства з іншими відомствами, а також представниками крипто бізнесу.

13 травня 2021 року відбулася заключна сесія форсайтних (foresight) досліджень галузі віртуальних активів в Україні, у рамках якої учасники заходу сформували бачення розвитку екосистем віртуальних активів, дорожню карту розвитку нової індустрії у країні та стратегію спільних дій для оптимізації траєкторії розвитку цієї галузі [16].

Висновки. Стрімкий розвиток всіх економічних процесів дав поштовх розвитку такого нового виду фінансового активу, як криптовалюта. Не звертати увагу на такі світові зміни просто неможливо. Проаналізувавши історію виникнення та темпи розвитку криптовалюти на сучасному етапі, варто відзначити, що в умовах глобалізації сучасна цифрова валюта набуває все більшого поширення. На сьогодні існує 941 вид криптовалюти, першою створеною та найвідомішою на сьогодні є Bitcoin. У різних країнах відношення до можливості використання криптовалюти є неоднозначним: деякі країни визнають цифрову валюту як засіб платежу, прирівнюють її до електронних грошей, інші категорично відмовляються від легалізації її використання, вважають, що це сприятиме підвищенню ризику шахрайства, хакерських атак та махінацій з відмивання грошей тощо.

Основними перевагами цифрової валюти є відкритий код алгоритму, який дозволяє добувати її кожному бажаному, відсутність єдиного цифрового банку і контролю за транзакціями, а також те, що вона має децентралізований характер і її неможливо підробити.

До головних недоліків можна віднести високу тенденцію мінливості ціни через специфіку використання й відсутність регулятивних механізмів, які не надають гарантій збереження електронних криптогаманців. Але попри всі переваги і різноманітність поширення криптовалют, їхні перспективи достатньо неоднозначні. Варто зазначити, що поки що єдиного рішення щодо подальшої стратегії розвитку криптовалют у світі не існує, а розвиток і становлення даного виду валюти в різних країнах світу не стоїть на місці і з кожним днем дедалі активніше впроваджується по всьому світу.

Не зважаючи на те, що існує багато питань стосовно використання криптовалюти, як елемента фінансових активів підприємства, на наш погляд, вона є найбільш перспективною. Розвиток технологій та новітніх пристроїв на сучасному етапі розвитку економіки спонукає до процесу заміщення паперових грошей електронними. Велика частина підприємств намагається розвивати свою діяльність паралельно з розвитком світових тенденцій, тому, ми вважаємо, що подальше вивчення такої категорії фінансових активів як криптовалюта – є необхідною складовою розвитку економіки в цілому.

Список літератури

1. Данькевич А. П. Фінансові інструменти: Особливості визнання, класифікації та обігу. *Наукові праці НДФІ*. 2009. №1 (46). С. 64-74.
2. Макурін А.А. Теоретичні передумови виникнення крипто валюти. *Економічний простір*. 2019. № 146. С. 71-81.
3. Cryptocurrency. Investopedia, LLC. URL: <http://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp>. (дата звернення: 06.12.2021)
4. Гончарова А.В., Верещака Я.В. Особливості обігу криптовалюти в Україні. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 58. С. 38-44.
5. Драчов О.В. Правова сутність криптовалют: генезис, функції та перспективи. *Юридична Україна*. 2018. № 11-12. С. 44-52.
6. Москальов А.А., Попова Е.М. Криптовалюта на сучасній економічній арені та перспективи розвитку Bitcoin, Ethereum, Ripple. *Молодий вчений*. 2018. № 3(2). С. 680-684.
7. Павлова К.І. Переваги та ризики використання криптовалют у сучасній цифровій

економіці. *Бізнес Інформ*. 2018. № 7. С. 229-233

8. Танклевська Н.С., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Економічна сутність та види криптовалют у світі. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 4-2. С. 133-138.

9. Устенко С.В., Загоровський І.В. Можливості та перспективи криптовалют та технології Blockchain. *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. 2019. № 97. С. 229–240.

10. Ковалева Т. Становлення та шляхи удосконалення обліку криптовалют. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2020. № 24. С. 90–100.

11. Financial measures to curb speculation in cryptocurrency trading. Press Release: 23 January 2018. Financial Services Commission. URL: <https://www.fsc.go.kr/downManager?bbsid=BBS0048&no=123388> (дата звернення: 06.12.2021)

12. ESAS warn consumers of risks in buying virtual currencies. ESMA. European Securities and Markets Authority: website. 2018. 12 February. URL: <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esas-warnconsumers-risks-in-buying-virtual-currencies> (дата звернення: 06.12.2021)

13. Qassim A. Cryptocurrency: Global Accounting Leaders Seek Guidance. Bloomberg BNA. 2020. URL: <https://www.bna.com/cryptocurrency-global-accounting-n57982091448> (дата звернення: 10.01.2022)

14. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnostiversiia-perekladu-ukrainskoii-movoii---rik?category=bjudzhet> (дата звернення: 10.01.2022)

15. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкція про його застосування. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=293534 (дата звернення 16.01.2022).

16. The New York Times: Почему Украина сможет стать криптовалютной столицей мира. URL: <http://surl.li/asnya> (дата звернення: 10.01.2022)

References

1. Dan'kevich, A. P. (2009). Financial instruments: Features of recognition, classification and circulation. *Naukovi pratsi NDFI*. 1 (46), 64-74 [In Ukrainian].

2. Makurin, A.A. (2019). Theoretical prerequisites for the emergence of cryptocurrency. *Ekonomichnii prostir*, 146, 71-81. [In Ukrainian].

3. Cryptocurrency. Investopedia, LLC. URL: <http://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp>.

4. Goncharova, A.V., Vereshchaka, Ya. V. (2018). Features of cryptocurrency circulation in Ukraine. *Zhurnal skhidnoevropeiskogo prava*, 58, 38–44. [In Ukrainian].

5. Drachov, O.V. (2018). Legal essence of cryptocurrencies: genesis, functions and prospects. *Yuridichna Ukraïna*, 11-12, 44–52. [In Ukrainian].

6. Moskal'ov, A.A., Popova, E.M. (2018). Cryptocurrency in the modern economic arena and prospects for the development of Bitcoin, Ethereum, Ripple. *Molodii vchenii*, 3(2), 680–684. [In Ukrainian].

7. Pavlova, K.I. (2018). Advantages and risks of using cryptocurrencies in today's digital economy. *Biznes Inform*, 7, 229-233 [In Ukrainian].

8. Tanklevs'ka, N.S., Petrenko, V.S., Karнаushenko, A.S. (2017). Economic essence and types of cryptocurrency in the world. *Biznes-navigator*, 4-2, 133-138. [In Ukrainian].

9. Ustenko, S.V., Zagorovs'kii, I.V. (2019). Opportunities and prospects of cryptocurrencies and Blockchain technologies. *Modelyuvannya ta informatsiini sistemi v ekonomitsi*, 97, 229–240. [In Ukrainian].

10. Kovaleva, T. (2020). Formation and ways to improve the accounting of cryptocurrencies. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*, 24, 90–100. [In Ukrainian].

11. Financial measures to curb speculation in cryptocurrency trading. Press Release: 23 January 2018. Financial Services Commission. URL: <https://www.fsc.go.kr/downManager?bbsid=BBS0048&no=123388>

12. ESAS warn consumers of risks in buying virtual currencies. ESMA. European Securities and Markets Authority: website. 2018. 12 February. URL: <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esas-warnconsumers-risks-in-buying-virtual-currencies>.

13. Qassim, A. (2020). Cryptocurrency: Global Accounting Leaders Seek Guidance. Bloomberg BNA. URL: <https://www.bna.com/cryptocurrency-global-accounting-n57982091448>.

14. Mizhnarodni standarti finansovoï zvitnosti. Kontseptual'na osnova finansovoï zvitnosti. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnostiversiia-perekladu-ukrainskoiu-movoïu---rik?category=bjudzhet>.

15. Plan rakhunkiv bukhgalters'kogo obliku aktiviv, kapitalu, zoboV'yazan' i gospodars'kikh operatsii pidpriemstv i organizatsii ta instruktsiya pro iogo zastosuvannya. Nakaz Ministerstva finansiv Ukraïni vid 30.11.1999 r. № 291. URL: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=293534 16.01.2022). [In Ukrainian].

16. The New York Times: Pochemu Ukraina smozhet stat' kriptovalyutnoi stolitseï mira. URL: <http://surl.li/asnya>. [In Ukrainian].